

ד ב ר י - ה ס ב ר

בסעיף 25(א) לפקודת התעבורה נקבעו סוגי העבירות אשר שופטי תעבורה מוסמכים לדון בהן. הן כוללות, בין השאר, "עבירות תעבורה" שלפי הגדרתן בסעיף 1 לפקודה הן עבירות על הפקודה ועל התקנות, לרבות חוקי עזר, שהותקנו לפיה. בין העבירות על הפקודה נקבעה בסעיף 64 העבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית. וזה לשון הסעיף:

"גרימת מוות בנהיגה רשלנית 64. העובר עבירה לפי סעיף 218 לפקודת החוק הפלילי, 1936, תוך כדי שימוש ברכב, דינו — מאסר שלוש שנים ולא פחות משלושה חדשים, או מאסר כאמור וקנס חמשת אלפים לירות; אולם רשאי בית המשפט, אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת, שלא לפסוק מאסר מינימום כאמור מטעמים שיפרש בפסק הדין".

בית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו החליט (בתיק ב"ש 283/61, שמואל וולקוביץ נגד היועץ המשפטי לממשלה, פסקים מחוזיים כ"ט, עמ' 141) ששופט תעבורה אינו מוסמך לדון בעבירה שלפי סעיף 64 לפקודה (גרימת מוות בנהיגה רשלנית), הואיל ועבירה זו אינה עבירה על הפקודה, כאמור בהגדרת "עבירת תעבורה", אלא רק החמרה של עבירה שנקבעה בפקודת החוק הפלילי, 1936.

על החלטה מסוג זה של בית המשפט המחוזי אין ערעור.

נוסח הסעיף 64 שהיה מסומן בשעתו סעיף 18א כפי שהוצע על ידי הממשלה בהצעת החוק לתיקון פקודת התעבורה, תשכ"א—1960, אמנם כלל הגדרה עצמאית של העבירה, בלי שהזכיר את סעיף 218 לפקודת החוק הפלילי, 1936; אולם בדיונים בכנסת הובעה דעה כי עבירה זו צריכה להיות זהה לעבירת גרימת המוות לפי סעיף 218 האמור, וזאת כדי למנוע פירושים שונים על הוראות דומות, וכך גם סוכם אותה שעה. נראה היה שעל ידי כך לא תחל העבירה להיות "עבירת תעבורה" וממילא לא תיפגע סמכותו של שופט תעבורה לדון עליה. בית המשפט המחוזי פירש כאמור על דרך אחרת.

שופטי תעבורה מוסמכים לדון ודנים בעבירות חמורות הכרוכות בתאונות דרכים שנפצעו בהן בני אדם וניזוק רכוש. הם התמחו בדיון בעבירות מסוג זה וראוי שתופק בידיהם גם השפיטה בעבירות של גרימת מוות תוך כדי שימוש ברכב.

מאידך מן הדין הוא שמשפטים על תאונות שכרוך בהם אבדן חיי אדם יידונו בפני שופטים בעלי ותק ונסיון, ומוצע בזה להעניק סמכות זו רק לשופטי תעבורה שנתמנו מינוי של קבע — כלומר שמאחוריהם שלוש שנות שפיטה לפחות ושנמצאו ראויים לכהן בקביעות.

חוק השליחות, תשכ"ה — 1964

1. שליחות היא יפוי הכוח שהשולח מקנה לשלוחו, לעשות בשמו או במקומו פעולה משפטית כלפי צד שלישי.
2. שלוחו של אדם כמותו, ופעולת השלוח, לרבות ידיעתו וכוונתו, מחייבת ומזכה, לפי הענין, את השולח.
3. השליחות מוקנית בהרשאה, שבכתב או שבעל-פה, מאת השולח לשלוח, או בהודעה עליה לצד שלישי, או על ידי התנהגות השולח כלפי אחד מהם; אולם הצד השלישי וכל אדם אחר רשאי לדרוש, בטרם יזקק לשליחות, שהשלוח יציג לפניו הרשאה בכתב.

4. כל אדם כשר להיות שלוח לפעולה שהוא בר־דעת לעשותה, אך לענין זכויותיו וחובותיו יחולו דיני הפְּשֻׁרוֹת הכלליים. כשרות השלוח
5. כל פעולה משפטית יכולה לשמש נושא לשליחות, חוץ מפעולה שלפי מהותה או על פי דין יש לבצעה אישית. הנושא לשליחות
6. (א) השליחות מתפשטת – באין הגבלה בהרשאה – על כל פעולה הדרושה באופן סביר לכיצועו התקין של נושא השליחות, אולם אין היא כוללת – באין הרשאה מפורשת לכך – הליכים לפני בית משפט, בית דין או כורר, ולא פשרה או ויתור או פעולה בלי תמורה, אלא אם כוונה אחרת משתמעת מהרשאה שבכתב. היקף השליחות
- (ב) רשאי שלוח לעשות כל פעולה דחופה ובלתי צפויה מראש הדרושה באופן סביר לשמירה על עניני השולח בקשר לנושא השליחות, אף אם הפעולה חורגת מתחום ההרשאה. לשמירה על עניני השולח בקשר לנושא השליחות, אף אם הפעולה חורגת מתחום ההרשאה.
7. (א) פעל אדם בחזקת שלוחו של אחר בלי שהורשה לכך או בחריגה מהרשאתו, יכול האחר, בכפוף לאמור בסעיף קטן (ב), לאשר את הפעולה בדיעבד. (א) פעל אדם בחזקת שלוחו של אחר בלי שהורשה לכך או בחריגה מהרשאתו, יכול האחר, בכפוף לאמור בסעיף קטן (ב), לאשר את הפעולה בדיעבד.
- (ב) לא ידע הצד השלישי בשעת הפעולה שהשלוח פועל ללא הרשאה או בחריגה מהרשאתו, הברירה בידו, כל עוד לא נודע לו על אישור הפעולה, לראות את השלוח כבעל דברו או לחזור בו מן הפעולה ולתבוע מן השלוח את נזקו. (ב) לא ידע הצד השלישי בשעת הפעולה שהשלוח פועל ללא הרשאה או בחריגה מהרשאתו, הברירה בידו, כל עוד לא נודע לו על אישור הפעולה, לראות את השלוח כבעל דברו או לחזור בו מן הפעולה ולתבוע מן השלוח את נזקו.
- (ג) אישור בדיעבד – כהרשאה מלכתחילה, ובלבד שלא תיפגע זכות שרכש אדם אחר בתום־לב ובתמורה לפני האישור. (ג) אישור בדיעבד – כהרשאה מלכתחילה, ובלבד שלא תיפגע זכות שרכש אדם אחר בתום־לב ובתמורה לפני האישור.
- (ד) תאגיד יכול לאשר פעולה שנעשתה למענו לפני היוסדו, ויחולו הוראות סעיף זה. (ד) תאגיד יכול לאשר פעולה שנעשתה למענו לפני היוסדו, ויחולו הוראות סעיף זה.
8. לא ידע הצד השלישי בשעת הפעולה על קיומה של השליחות, או לא ידע את זהותו של השולח – יהיו השולח והשלוח חכים כלפי הצד השלישי יחד ולחוד; ויכול השולח לאמץ לעצמו זכויות השלוח כלפי הצד השלישי, זולת אם הדבר נוגד את מהות הזכות או את התנאים שהותנו לה. לא ידע הצד השלישי בשעת הפעולה על קיומה של השליחות, או לא ידע את זהותו של השולח – יהיו השולח והשלוח חכים כלפי הצד השלישי יחד ולחוד; ויכול השולח לאמץ לעצמו זכויות השלוח כלפי הצד השלישי, זולת אם הדבר נוגד את מהות הזכות או את התנאים שהותנו לה.
9. קיבל אדם עליו להיות שלוח, חייב הוא לנהוג כלפי השולח בנאמנות ולפעול בהתאם להוראותיו ויחולו הוראות הסעיפים 10 ו־11. קיבל אדם עליו להיות שלוח, חייב הוא לנהוג כלפי השולח בנאמנות ולפעול בהתאם להוראותיו ויחולו הוראות הסעיפים 10 ו־11.
10. באין כוונה אחרת משתמעת ממהות השליחות או מתנאיה יחולו הוראות אלה: חובות השלוח
- (1) השלוח יגלה לשולח כל ידיעה, וימסור לו כל מסמך, הנוגעים לנושא השליחות ויתן לו דין וחשבון על פעולותיו;
- (2) השלוח לא ישתמש לרעת השולח כידיעות או במסמכים שבאו לידו עקב השליחות;
- (3) לא יהא אדם שלוח של שולחים שונים לנושא שליחות אחד;
- (4) לא יעשה השלוח פעולת שליחות כלפי עצמו;
- (5) לא יקבל השלוח מכל אדם, זולת השולח, טובת הנאה או הבטחה לטובת הנאה בקשר לנושא השליחות;
- (6) ובדרך כלל יימנע השלוח מכל דבר שיש בו ניגוד בין טובת השולח ובין טובתו שלו או של אדם אחר.

11. (א) לא קיים השלוח אחת החובות המוטלות עליו לפי הסעיפים 9 ו-10, זכאי השולח תרופות לפיצויים ולשאר התרופות הניתנות בשל הפרת חוזה.
- (ב) פעולה שהשלוח עשה כלפי צד שלישי עקב הפרת חובת הנאמנות כלפי השולח, וההפרה היתה על דעת הצד השלישי, זכאי השולח, בלי לגרוע מסעיף קטן (א), לבטל את הפעולה והצד השלישי יהא חב עם השלוח יחד ולחוד בנוקד של השולח.
12. (א) כל נכס שבא לידי השלוח עקב השליחות מוחזק בידו כנאמן של השולח; והוא, נכסים ורווחים אף אם לא גילה השלוח לצד שלישי את קיומה של השליחות או את זהותו של השולח.
- (ב) השולח זכאי לכל דיווח או טובת הנאה שבאו לשלוח בקשר לנושא השליחות.
13. השולח חייב לשפות את השלוח על ההוצאות הסבירות שהוציא ועל ההתחייבות שהתחייב בהן באופן סביר עקב השליחות. שיפוי
14. לשלוח תהא זכות עכבון על נכסי השולח שבאו לידי עקב השליחות, כדי תשלום עכבון שכרו וכל סכום אחר המגיעים לו מן השולח עקב השליחות.
15. חובות שהשולח והשלוח חבים זה לזה עקב השליחות ניתנים לקיזוז. קיזוז
16. השליחות מסתיימת בכיטולה על ידי השולח או השלוח, וכן במותו, בגריעת כשרותו, בפשיטת רגלו או בפירוקו של אחד מהם, זולת אם זכותו של השלוח או של אדם אחר תלויה בביצוע השליחות. סיום השליחות
17. (א) לא ידע הצד השלישי על סיום השליחות זכאי הוא לראותה כנמשכת; ואם השלוח ידע על סיומה, זכאי הצד השלישי גם לברירה הנתונה לו בסעיף (ב)7.
- (ב) לא ידע השלוח על סיום השליחות, זכאי הוא כלפי השולח לראותה כנמשכת. סייגים לסיום השליחות
18. אין שלוח עושה שלוח לנושא שליחותו אלא אם הורשה לכך במפורש או מכללא. שליחות משנה
19. (א) ניתנה הרשאה אחת לשלוחים אחדים, חזקה היא שעליהם לפעול יחד. ריבוי שלוחים ושלוחים
- (ב) ניתנה הרשאה אחת על ידי שלוחים אחדים, חזקה היא שעל השלוח לפעול מכוח כולם יחד.
20. היה אדם זכאי למזונות מفلוני, רואים אותו כשלוחו לרכישת מצרכים חיוניים כדי סכום המזונות המגיע לו, ואין בידי פלוני לבטל הרשאה זו. כעין-שלוח
21. לענין חוק זה, רואים אדם כיודע דבר, אם היה עליו לדעתו או שקיבל עליו הודעה בדרך הרגילה. ידיעה
22. הספר האחד-עשר של המגלה בטל. ביטול
23. תחילתו של חוק זה ביום. תחילה

ד ב ר י - ה ס ב ר

החוק המוצע הוא השני בסדרת החוקים החדשים, אחרי הצעת חוק הערכות, המוצעים להחלפת ספר החוקים האזרחי העותמני (המג'לה).

הצעה על דיני שליחות הוכנה על ידי שופטת בית המשפט המחוזי בירושלים מ. בן-פורת ונדונה על-ידי ועדה ציבורית בראשותו של שופט בית המשפט העליון ד"ר ב. הלוי.

החוק המוצע בזה נוסח על ידי ועדה זו. הוראותיו שאובות מן הפסיקה של בתי-המשפט בארץ וממיטב הסדרים שכחוק האנגלו-אמריקני וחוקי יבשת אירופה והוא מוגש בלבוש עברי מקורי.

החוק דן בשליחות לפעולות משפטיות על כל סוגיהן. הדבר המייחד את אופייה המשפטי של השליחות הוא שפעולת השלוח, לרבות ידיעתו וכוונתו, מחייבת ומזכה את השולח. עקרון זה הובע בצורה תמציתית באימרה הידועה מהמשפט העברי: "שלוחו של אדם כמותו" (בבלי קידושין מא, ב) והוא מוצא את ביטויו כבר בראש החוק (סעיף 2).

אין החוק דורש כל צורה מסויימת למתן תוקף לשליחות, לא אישור בוטריוני ואף לא כתב בכלל. סעיף 3 אומר, כי השליחות נוצרת בהרשאה לשלוח, או על ידי הודעה עליה לצד שלישי, או על ידי התנהגות השולח כלפי אחד מהם. לפי גישה זו, אף התנהגותו בלבד של השולח כלפי צד שלישי, שממנה משתמע כי ניתנה הרשאה, יוצרת כלפי הצד השלישי שליחות ממש, ואין החוק נזקק לתורת ההרשאה הנחזית של המשפט האנגלי. ואפילו פעל השלוח במקרה זה שלא לפי הוראות השולח, או בחריגה מהרשאתו, אין זה פוגע בזכותו של הצד השלישי. לעומת זאת ישא השלוח באחריותו כלפי השולח (סעיף 9).

אם כי החוק אינו דורש כל צורה למתן ההרשאה, יהיה צד שלישי, כגון שוכר שנדרש על ידי שלוח לשלם לידו דמי שכירות, וכן רשם הקרקעות שנתבקש לרשום עסקה בפנקסים, זכאי שלא להכיר בשליחות כל עוד לא הוצגה לו הרשאה בכתב (סעיף 3).

להלן דן החוק בכשרות השלוח, בנושא השליחות והיקפה (סעיפים 4 עד 6), בפעולה שנעשתה ללא הרשאה או מבלי לגלות את קיום השליחות או את זהות השולח (סעיפים 7–8) וביחסים הפנימיים שבין השולח לשלוח (סעיפים 9 עד 15). יחסים פנימיים אלה נדונים בחוק זה רק במידה שהם משותפים לכל סוגי השליחות, ללא זיקה ליחסים העסקיים שבין הצדדים, כגון יחסי עבודה, קבלנות, סוכנות, תיווך וכדומה. לפיכך אין החוק מסדיר ענינים כגון זכותו של השלוח לשכר. שאלות אלו יוסדרו בדיני עבודה, קבלנות וכו' שיהיו פרקים אחרים בספר החוקים האזרחי.

לבסוף דן החוק בסיום השליחות וכיפוי-כוח בלתי חוזר (סעיפים 16–17), בשליחות משנה (סעיף 18), בריבוי שלוחים ושולחים (סעיף 19), במקרה המיוחד של מעין-שליח לרכישת מזונות חיוניים (סעיף 20) ובנסיבות המהוות לצורך החוק "ידיעה" (סעיף 21).

תיקון טעות

בהצעת חוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ד—1964, שפורסמה בהצעות חוק 622, תשכ"ד,

עמ' 226 —

(1) בסעיף 7, במקום „סעיפים 6 ו־7” צ”ל „סעיפים 5 ו־6” ;

(2) בסעיף 51 (5), במקום „שנקבע” צ”ל „שנקבר”.